

Boromiro mirtis

Aragornas bėgo į kalvą, vis pasilenkdamas prie žemės. Hobitai vaikšto lengvai, ir net Bastūnui nelengva susigaudyti jų pėdsakuose, tačiau netoli viršūnės taką kirto šaltinėlis, ir drėgnoje žemėje Aragornas rado, ko ieškojo.

– Aš teisingai supratau ženklus, – tarė jis pats sau. – Frodas bėgo į kalvos viršūnę. Ką jis ten pamatė? O grįžo tuo pačiu keliu ir vėl nusileido nuo kalvos.

Aragornas dvejojo. Jis norėjo pats atsisėsti į aukštąjį sostą, tikėdamasis išvysti kažką, kas išsklaidytų abejones, bet nebuvo laiko. Staiga jis puolė pirmyn ir laiptais aukštyn nuskubėjo į viršūnę. Ten, nuo sosto, jis apsidairė. Bet saulė buvo užtemusi, o pasaulis atrodė tolimas ir blankus. Aragornas apžvelgė viską aplink, bet, be tolimų kalnų, nepamatė nieko, galbūt tik didelį paukštį, panašų į erelį, tolumoje plačiais ratais lėtai besileidžiantį žemyn.

Besidairydamas Aragornas ūmai išgirdo garsus miške, apacioje, vakariniame upės krante. Jis sustingo. Tarp riksmų, savo siaubui, jis atpažino nuožmius orkų balsus. Staiga skardžiai

sugaudė galingas ragas, jo garsas nusirito per kalvas ir atsimušė aidu daubose, nutildydamas net kriklių staigimą.

– Boromiro ragas! – sušuko Aragornas. – Jam reikia pagalbos! – Jis šuoliais nulėkė laiptais ir nubėgo takeliu. – Kokia nelemta diena! Viskas, ką darau, nesiseka. Kurgi Semas?

Jam bėgant balsai vis stiprėjo, o ragas skambėjo vis tyliau ir beviltiškiau. Orkai šiurpiai suklykė, ir ragas staiga nutilo. Aragornas įveikė paskutinįjį šlaitą, bet, nespėjęs pasiekti kalvos papėdės, išgirdo garsus tilstant. Jis pasisuko ir nubėgo į kairę, triukšmo link, tačiau šis traukėsi tolyn ir pagaliau visai nutilo. Aragornas išsitraukė savo švytintį kardą ir šaukdamas: „*Elendilas! Elendilas!*“ ėmė brautis pro medžius.

Maždaug už mylios nuo Part Galeno, nedidelėje laukymėje netoli ežero, jis surado Boromirą, kuris sėdėjo atsirėmęs į medį, tarsi ilsėdamasis. Tačiau Aragornas pamatė, kad jis persmeigtas daugybės juodaplunksnių strėlių. Kardas vis dar buvo Boromiro rankoje, tačiau nulaužtas palei rankeną, šalia gulėjo perpus perskeltas ragas. Aplink karį ir prie jo kojų gulėjo daugybė negyvų orkų.

Aragornas atsiklaupė šalia. Boromiras pravėrė akis ir pabandė kažką pasakyti. Pagaliau pasigirdo tylūs žodžiai:

– Aš bandžiau atimti Žiedą iš Frodo, – sušnibždėjo jis. – Man labai gaila. Aš už tai užmokėjau. – Boromiro žvilgsnis nuslydo per nukautus priešus, kurių ten gulėjo bent dvidešimt. – Jie dingo, miškavaikiai, juos pasiėmė orkai. Jie turėtų būti gyvi, nes orkai juos surišo.

Jis patylėjo, užsimerkė, paskui vėl prabilo:

– Lik sveikas, Aragornai! Eik į Minas Tiritą ir gelbėk mano žmones. Aš pralaimėjau.

– Ne! – paprieštaravo Aragornas, imdamas miršančiojo ranką ir bučiuodamas jį į kaktą. – Tu nugalėjai ir iškovojai

pergalę, kokia retas gali didžiuotis. Ilsėkis ramybėje. Minas Tiritas nežus!

Boromiras nusišypsojo.

– Kur jie nuėjo? Ar Frodas ten? – paklausė Aragornas.

Bet Boromiras nebeatsakė.

– Deja, – liūdnai tarė Aragornas, – taip išėjo Denetoro, Sargybos Tvirtovės valdovo, sūnus. Tai liūdna pabaiga. Žiedo Brolija visiškai išardyta. Aš esu dėl to kaltas, ir Gendalfas veltui manimi pasitikėjo. Ką man dabar daryti? Vykdydamas Boromiro valią turiu keliauti į Minas Tiritą, mano širdis irgi to trokšta, tačiau kur yra Žiedas ir jo Nešėjas? Kaip aš juos surasiu ir įvykdysiu užduotį?

Jis klūpėjo ir laikydamas Boromiro ranką tyliai kūkčiojo. Tokį Aragorną surado Legolasas ir Gimlis. Jie nusileido nuo vakarinių kalvos šlaitų lyg medžiotojai tyliai sėlindami tarp medžių. Gimlis rankose laikė kirvį, o Legolasas durklą – strėles jis jau buvo iššaudęs. Įėję į laukymę jie nustebę stabtelėjo, bet supratę, kas įvyko, su širdgėla nulenkė galvas.

– Deja, – tyliai tarė Legolasas, prieidamas prie Aragorno. – Mes vijome orkus mišku ir daug jų nužudėme, bet buvome reikalingesni čia. Atskubėjome išgirdę rago šauksmą, bet, atrodo, per vėlai. Aš bijojau, kad tu nežūtum.

– Boromiras negyvas, o aš sveikas, nes nekovojau greta jo. Jis krito gindamas hobitus, kol aš buvau ant kalvos.

– Hobitai! – sušuko Gimlis. – Kur jie? Kur Frodas?

– Nežinau, – pavargusiu balsu atsakė Aragornas. – Prieš mirtį Boromiras pasakė, jog orkai juos surišo. Jis manė, kad jie dar gyvi. Aš pasiunčiau jį paskui Merį ir Pipiną, bet nespėjau paklausti, ar su juo buvo Frodas ir Semas. Viskas, ką šiandien dariau, žlugo! Kaip mums elgtis dabar?

– Pirmiausia pasirūpinkime žuvusiuoju, – pasakė Legolasas. – Negalime jo palikti tarp šitų šlykščių orkų, kaip kokios dvėsenos.

– Bet reikia paskubėti, – įsiterpė Gimlis. – Boromiras nenorėtų, kad delstume. Kol yra vilties, jog orkai Būrio belaisvius laiko gyvus, turime vyti.

– Tačiau mes nežinome, ar su jais yra Žiedo Nešėjas, – tarė Aragornas. – Negi mes jį paliksime? Gal jo turėtumėm ieškoti pirmiau? Tai tikros šėtono pinklės!

– Atlikime iš pradžių tai, ką privalome atlikti, – vėl pasakė Legolasas. – Mes neturime nei laiko, nei įrankių, kad tinkamai palaidotume mūsų draugą ar supiltume jam kapą, bet galėtume sukrauti antkapį iš akmenų.

– Darbas būtų ilgas ir sunkus – čia visai nėra tinkamų akmenų, – paprieštaravo Gimlis.

– Paguldykime jį į valtį kartu su jo ir nugalėtų priešų ginklais, – pasiūlė Aragornas. – Mes nuplukdysime jį Rauroso Krioklių link ir atiduosime Anduinui. Didžioji Gondoro Upė pasirūpins, kad joks piktas padaras neišniekintų jo palaikų.

Jie greitai apieškojo orkus, visus rastus kardus, šalmus ir skydus sudėjo į krūvą.

– Pažiūrėkite, ką radau! – šūktelėjo Aragornas ir iš niūrių ginklų krūvos ištraukė du raudonai auksinius durklus siaurais lapo pavidalo ašmenimis, o pasirausęs giliau – ir jų juodas makštis, nusagstytas mažais raudonais brangakmeniais. – Čia juk ne orkų, o hobitų ginklai! Be abejo, orkai durklus atėmė, bet neišdrįso pasiimti, išsigandę Vakarų žmonių prakeikimų Mordorui. Taigi net jei mūsų draugai gyvi, jie beginkliai. Aš paimsiu šituos daiktus, – nors vilties nedaug, bet gal pasitaisyks proga atiduoti...

– O aš, – nusprendė Legolasas, – susirinksiu strėles, nes mano strėlinė tuščia.

Elfas pasirausė krūvoje, aplink ją ir rado nemažai sveikų strėlių, kurios buvo ilgesnės už paprastai orkų naudojamas. Jis atidžiai jas apžiūrėjo.

Aragornas pažvelgė į žuvusiuosius ir pasakė:

– Čia guli daug orkų ne iš Mordoro. Jei bent kiek nusimainau apie orkus ir jų gentis, kai kurie yra iš šiaurės, o kai kurie iš Ūkanotųjų Kalnų. Kiti man visai nepažįstami. Jie net ginkluoti ne pagal orkų įpročius.

Iš tikrųjų ten gulėjo keturi tamsaus gymio, siaurų akių orkai storomis kojomis ir didelėmis rankomis. Jie buvo ginkluoti ne įprastais orkų jataganais, o trumpais plačiais kardais ir kukmedžio lankais, ilgiu ir forma primenančiais žmonių lankus. Ant skydų žibėjo keista emblema – maža balta ranka juodame fone, o geležinių šalmų priekyje – runa „S“, išlieta iš balto metalo.

– Anksčiau nesu matęs šių simbolių, – prisipažino Aragornas. – Ką jie galėtų reikšti?

– „S“ – tai Sauronas, – pasakė Gimlis. – Tai visiškai aišku.

– Ne, Sauronas nevartoja elfų runų, – paprieštaravo Legolasas.

– Ir niekada nesivadina savo tikruoju vardu, – patvirtino Aragornas, – jis neleidžia jo tarti garsiai. Be to, Sauronas nenkenčia baltos spalvos, tad Barad Duro orkai nešioja Raudonosios Akies ženklą. – Jis minutėlę pamąstė. – Manychiau, „S“ reiškia „Sarumanas“. Vadinasi, blogis jau pasiekė Izengardą ir Vakarai nebėra saugūs. To Gendalfas ir bijojo: išdavikas Sarumanas kažkaip sužinojo apie mūsų žygį. Tikriausiai jis žino ir apie Gendolfo mirtį. Persekiotojai iš Morajos, ko gero, išvengė budrių Lorieno akių, o gal aplenkė tą kraštą ir atkeliavo į Izengardą kitais takais. Orkai geri žygūnai. Bet Sarumanas turi ir kitokių būdų, kaip sužinoti naujienas. Pamenate paukščius?

– Mįslėms nėra laiko, – perspėjo Gimlis, – geriau nuneškime Boromirą.

– Mums vis tiek teks minti mįsles, jeigu norėsime pasirinkti teisingą kelią, – atsakė Aragornas.

– O galbūt teisingo pasirinkimo iš viso nėra, – tarė Gimlis.

Paėmęs kirvį nykštukas nukirto keletą šakų, kurias jie surišo lankų templėmis ir apdengė apsiaustais. Keliautojai savo draugo kūną paguldė ant šitų primityvių neštuvų ir kartu su visais paskutiniojo mūšio trofėjais nunešė prie kranto. Kelias buvo neilgas, bet ir nelengvas, nes Boromiras buvo aukštas ir stiprus.

Aragornas pasiliko prie vandens saugoti neštuvų, o Legolasas su Gimliu nusiskubino į Part Galeną. Po kurio laiko jie grįžo, palei krantą irkluodami dvi valteles.

– Tikrai keista! – šūktelėjo Legolasas. – Prie kranto radome tik dvi valtis, o trečios neliko nė žymės.

– Ar ten būta orkų? – paklausė Aragornas.

– Mes neradome jų pėdsakų, – atsakė Gimlis. – Orkai būtų pasiėmę ar sunaikinę visas valtis ir nešulius.

– Aš apžiūrėsiu pievą, kai grįšime, – nusprendė Aragornas.

Jie paguldė Boromirą į valtėlės vidurį. Pilką gobtuvą bei elfų apsiaustą susuko ir padėjo kariui po galva. Draugai sušukavo jo ilgus juodus plaukus ir paskleidė juos ant pečių. Ant Boromiro liemens žibėjo auksinis Lorieno diržas, prie šono buvo padėtas šalmas, kardo nuolaužos ir ragas – ant krūtinės, o po kojomis – priešų ginklai. Surišę abi valtis, draugai liūdni plaukė palei krantą, kol pasiekė žaliąją Part Galeno pievą. Statūs Tol Brandiro šlaitai žėrėjo saulėje – buvo vėlyva popietė. Pasukę į pietus, jie išvydo auksinę Rauroso miglą, kuri kilo ir spinduliavo priešais juos. Kriokliai uždami ir griaudėdami drebino bevėjų orą.

Liūdnei jie išleido laidotuvių valtėlę – joje ramiai ir taikiai gulėjo Boromiras. Srovė pasiėmė jį, kol draugai irklais laikė savo valtėlę.

Boromiras praplaukė pro juos ir lėtai nutolo, jo valtėlė pavirto mažučiu tašku auksinėje šviesoje ir staiga pranyko. Raurosas kriokė toliau. Upė priglaudė Boromirą, Denetoro sūnų, ir Minas Tirite daugiau niekas nebematė jo, stovinčio ryte ant

Baltojo Bokšto kuorų. Tačiau Gondore dar ilgai buvo pasakojama, kaip elfų valtis nusileido nuo putojančių krioklių ir pro Osgiliatą, pro Anduino žiotis, naktį šviečiant žvaigždėms, nuplukdė karžygi į Didžiąją Jūrą.

Kurį laiką trys draugai sėdėjo tylėdami, žvelgdami pavymui. Pagaliau Aragornas prakalbo:

– Jie ieškos jo žvilgsniu nuo Baltojo Bokšto, bet nei iš kalnų, nei iš jūros nebegrįš Boromiras.

Tada jis lėtai uždainavo:

*Per Rohaną, per pelkes ir laukus atsklendžia Vėjas – tai
svetys Vakaris*

*Paliečia miesto sienas ir vartus. „Klajokli Vėjau, ką šnabždi
man šiąnakt?*

*Ar garsas Boromiro žingsnių neramių dar tebeaidi šviesoje
žvaigždžių?“*

*„Aš jį mačiau – septynios srovės žirgą nešė per vandenį
plačius, tie vandenys pilki,*

*Mačiau jį tyruose keliaujant drąsiai, bet dingo jo žvaigždė
tamsioj naktį.*

*Didvyrį daug šešėlių apgaubė šaltų, ir nebesiekia mano
žvilgsnis jo akių.*

*Galbūt Šiaurys, kuris po tyrus vaikšto, ką nors regėjo, gal
jis pasakys,*

Ar negirdėjo rago Boromiro, kai šis jį pūtė paskutinįsyk.“

*O Boromirai! Nuo aukštųjų sienų aš tyrlaukius stebiu
žvilgsniu liūdnu,*

*Bet negrįžai tu iš šaltų platybių, tik dykumos bežadės
spengia kurtumu.**

---

* Eiliuotus tekstus vertė Vaidas Šeferis.

Tada uždainavo Legolasas:

*Nuo jūros žiočių atneša Pietys akmens alsavimą ir smėlio skalsą,
Klyksmus žuvėdrų, mūšą audroje. Ir tyliai gulasi prie miesto vartų,
Ir tyliai dūsauja švelnus Pietys. Ką jis ši vakarą Tvirtovei pasakys?
„Sakyki, Vėjau, kur garbingas Boromiras? Jo vis nėra, o toks sunkus laukimas.“
„Neklausk manęs, kur jis yra, – ne apie jį mąstau.
Balti ar tamsūs tie krantai, iš kur aš atskridau –
Viena juos sujungė gija, jos nieks neišardys:
Karžygių kaulų krūvomis baltuoja pajūrys.
Kas sužinos, kiek didvyrių šviesių į jūrą nuplaukė Anduinu plačiu...
Neklausk manęs, kur jis yra, – ne apie jį mąstau.
Vien tik Šiaurys ir jo daina papasakos daugiau.“
O Boromirai! Kelio smiltys nuo vartų veda jūros link,
Bet nėr tavęs tenai, kur Vėjas žuvėdrų klyksmą nuramins.*

Vėl uždainavo Aragornas:

*Šiaurės Vėjas praskrieja Valdovų Vartus, kur krioklių gaudesys viešpatauja.
Rago garsas pakyla skardus ir niūrus, kad net vandenys dūkti paliauja.
„Šiaurės Vėjau galingas, čia sustok pailsėti, pasakyk man nors vieną žodį –
Ar drąsus Boromiras dar gyvas, ar Mirties šalyje jo ieškoti?“*

„Prie Amon Heno jo šauksmą girdėjau – ir prieš širdys nuo
jo drebėjo.
Bet vien vanduo ten verpetais Beverda, priglaudęs skydą ir
lūžusį kardą.
Jau Denetoro sūnaus krūtinė ir šviesios akys ramybėje
snaudžia,
O Rauroso Kriokliai auksiniai sau prie krūtinės didvyri
glaudžia.“
O Boromirai! Į Šiaurę niūrią Sargybos Tvirtovė žvelgt
nepaliaus,
Ir Rauroso Krioklių gaudimas jai skausmo ašaras auksu
nuplaus.

Taip baigėsi daina. Jie apsuko savo valtį ir kiek galėdami greičiau nusiyrė prieš srovę atgal į Part Galeną.

– Jūs palikote Rytų Vėją man, bet aš neturiu ko giedoti, – nutraukė tylą Gimlis.

– Taip ir turi būti, – pasakė Aragornas. – Minas Tiritas patenkčia Rytų Vėją, bet naujienų iš jo nelaukia. Ką gi, Boromiras nuėjo savo keliu, o mums lieka skubiai rinktis savąjį.

Pėdsekys greitai, bet atidžiai, dažnai pasilenkdamas prie žemės, ištyrinėjo žaliąją pievą.

– Orkų čia nebūta, – pagaliau paskelbė jis, – o daugiau pasakyti nieko negaliu. Pievoje yra daugybė mūsų pačių pėdsakų, todėl nežinau, ar hobitai buvo grįžę čia nuo Frodo paieškos pradžios.

Jis nuėjo prie kranto, netoli upeliūkščio, krintančio į upę.

– Čia yra aiškių pėdsakų, – tarė jis. – Vienas hobitas įbrido ir išbrido iš vandens, tik negaliu pasakyti kada.

– Ką gi tu manai apie šią mįslę? – nekantriai paklausė Gimlis.

Aragornas atsakė ne išsyk, jis grįžo į stovyklavietę ir įdėmiai apžiūrėjo daiktus.

– Trūksta dviejų ryšulių, kurių vienas – didelis ir sunkus – tikrai priklausė Semui. Štai ir turime atsakymą: valtį paėmė Frodas ir išplaukė kartu su savo tarnu. Matyt, Frodas grįžo, kai mes jo ieškojome. Aš susitikau Semą kalvoje ir liepiau eiti kartu, bet, matyt, jis perprato savo šeimnininko mintis ir sugrįžo prieš Frodui pabėgant. Taip, Semu jis lengvai neatsikratys!

– Tačiau kodėl Frodas paliko mus ir išplaukė nepasakęs nė žodžio? – nesuprato Gimlis. – Tikrai keistas poelgis!

– Ir drąsus, – pridūrė Aragornas. – Manau, Semas buvo teisus – Frodas nenorėjo, kad draugai eitų kartu su juo į mirtį. Jis žinojo, jog pats privalo eiti į Mordorą. Kai Frodas mus paliko, įvyko kažkas, kas padėjo jam apsispręsti ir įveikti baimę bei dvejonę.

– Galbūt jis susidūrė su persekiotojais orkais ir pabėgo? – suabejojo Legolasas.

– Taip, jis pabėgo, – pasakė Aragornas, – bet, ko gero, ne nuo orkų. – Pėdsekys nepasakė, kodėl turėjo bėgti Frodas, palikęs paskutiniuosius Boromiro žodžius paslapyje.

– Aišku bent tiek, – pridūrė elfas, – kad Frodo šiame upės krante nebėra, mat tik jis galėjo pasiimti valtį. Semas keliauja kartu su juo, nes tik jis galėjo pasiimti savo ryšulį.

– Vadinas, reikia rinktis, – pasakė nykštukas, – arba imti likusią valtį ir sekti paskui Frodą, arba pėsčiomis vyti orkus. Abiem atvejais vilties mažai. Jau praradome daug brangaus laiko.

– Leiskite pagalvoti! – susimąstė Aragornas. – Bent dabar aš privalau pasirinkti teisingai ir nutraukti blogą šios dienos lemtį. – Akimirką jis stovėjo tylėdamas. – Vysimės orkus! Aš turėčiau lydėti Frodą į Mordorą iki pat galo, tačiau imdamas jo ieškoti pasmerkčiau belaisvius kančioms ir mirčiai. Pagaliau

mano širdis kalba aiškiai: Būrys suvaidino savo vaidmenį, ir dabar Žiedo Nešėjo lemtis jau nebe mano rankose. O mes, kurie esame čia, kol dar turime jėgų, negalime palikti savo draugų bėdoje. Tad pirmyn! Iškeliaujame tuoj pat! Palikime nereikalingus daiktus! Vysimės dieną ir naktį!

Jie ištraukė paskutinę valtį iš vandens ir nunešė prie medžių, po ja sukrovė daiktus, kurių negalėjo neštis ar manė neprireikiant. Draugai paliko Part Galeną. Jau temo, kai jie pasiekė laukymę, kur žuvo Boromiras, ir surado orkų pėdsakus. Didelių įgūdžių tam neprireikė.

– Tie padarai visada šitaip, – su pasibjaurėjimu iškošė Legolasas, – net jei jiems ne pakeliui, orkai pasimėgaudami tryps ir naikins visa, kas gyva.

– Bet keliauja jie greitai, – priminė Aragornas, – ir nepavargsta. Vėliau gali tekti ieškoti pėdsakų ant plikų akmenų.

– Paskui juos! – suuzgė Gimlis. – Nykštukai irgi keliauja greitai, o ištvirme nenusileidžia prakeiktiems orkams. Persekiojimas bus ilgas – jie paspruko jau seniai.

– Taip, – tarė Aragornas, – mums prireiks nykštukų ištvirmės. Pirmyn! Su viltimi ar be jos mes persekiosime priešą. Ir vargas jam, jeigu mes pasirodysim greitesni! Surengsime tokią medžioklę, kad stebėsis visos tautos – Elfai, Nykštukai ir Žmonės. Pirmyn, Medžiotųjų Trijule!

Kaip elnias jis šoko į priekį ir nulėkė pro medžius. Dabar Aragornas vedė draugus greitai ir be nuovargio, nes turėjo tik vieną tikslą. Jie kopė ilgais tamsiais šlaitais, juoduojančiais raudoname saulėlydžio danguje. Nusileido tamsa. Jie ištirpo joje it pilki šešėliai akmenuotoje žemėje.